

Moldvai magyar népénekek, karácsonyi köszöntők, archaikus népi imák

Örvendezzél

*Örvendezzél, Bétlehembe mënjél ajándékokval,
Megszületött Isten Fija, egy küs gyermecske,
Atyáinktól régtől fogva várt küsdegécske.*

*Hideg estállóba(n), barmok jászolikba(n), ott fekszik Krisztus.
Mizitelën testécskéje hóval bételve,
Hideg széltől fejécskéje, jaj, min(t) féltetik(k).*

*Jaj, mi(nt) fázik, arca jó(l) és ázik sűrű cséppékvel.
Mënnye cséppék, annyi gyöngyök, mind értünk hullna(k),
Ezék a mënnybeli vizek lelküinkre folnak.
Jöjj el, édes Jézus, jöjj el, lelküink készën vár,
Jöjj el, édes Jézus, jöjj el, lelküink készën vár.*

(Lőrinc Györgyné Hodorog Luca sz.: 1920. Klézse, 1987)

A gyermek beköszöntője

*M[H]a kárácson napja,
Nyárba esett vo(l)na,
Mü rebegő nyelvüink
Meg sem fagyatt vo(l)na.
Mü kicsikék vagyunk,
Szólani nem tudunk,
Méges a zIstennek
Dicséretet mondunk.*

Szállásikra!

(H. néni, Klézse)

Urálás

*Óh, emberi nemzet,
Indulj vigasságra,
Me(r)t eljött a Jézus
Szégén szállásidra.
Nyisd meg éjtódat
Ereszd bé őt oda,
Hogy vigye lelkédet
Boldog mennyországba.
Szállásikra adjon Istén!*

¹In: Seres András –
Szabó Csaba:
Csángómagyar dalos-
könyv. Moldva 1972–1988.
Héttorony Könyvkiadó,
Budapest, 1989, 44, 46, 48.

(Külsőrekecsini asszonyok)¹

Mária altatója

*Fölszántotám cintaram elejit,
Fölszántotám cintaram elejit,*

*Bévettetém Ádámnak magjával.
Bévettetém Ádámnak magjával.*

*Elboronáltatám anyai jajszókkal,
Elboronáltatám anyai jajszókkal.*

*Kimenék én ajtóm eleibe,
Föltekinték nag magos mennyégbe,*

*Nyitva látom menyország kapuját,
Nyitva látom menyország kapuját.*

*Azon bellől menyország ajtaját,
Azon bellől menyország ajtaját.*

*Azon bellől egy terített asztalt,
Azon bellől egy terített asztalt.*

*Azon vala e'rengü bősücske,
Azon vala e'rengü bősücske.*

*Ül vala mellette anyánk Szűz Mária,
Ül vala mellette anyánk Szűz Mária.*

*A lábával rengetgeti vala,
A szájával fúdogájja vala.*

*Aluggyál el Istennek bárányo,
Aluggyál el Istennek bárányo.*

²In: Erdélyi Zsuzsanna:
*Hegyet hágék, lőtőt
lépék. Archaikus népi
imádságok.* Magvető,
Budapest, 1976, 696–697.

*Szeretetből jöttél erre(j)a világra,
Szeretetből jöttél erre(j)a világra.²*

(Simon Ferenc Józsefné Fazekas Ilona sz.: 1894. Lészped – Mekényes, 1971.)

IANCU LAURA

Lábnymok, lábjegyzetek

A karácsonyi népénekekhez

A szerző költő és író, néprajzkutató. Legutóbbi írását 2016. 9. számunkban közöltük.

Jusztina nem tudta, merre hajtsa magát. Szenteste minden kapu nyitva van. Belesett ide is, oda is, s ha látta, hogy az ablakok alatt tolakodnak az éneklésbe szédelgő társai, nyomban megfordult, s a szél már söpörte egy másik portára. A grádicsra kapaszkodott, hogy nagyobbat szóljon kiáltása: *Szabad-e énekelni?* Feleletre nem érdemes várakozni, ha a kémény pipázik, a ház lakója is bent sötétül valahol, ugyanis tüzet nem hagynak magára. *Paradicsom kőkertibe, Aranykendő leterítve, Azon vala rengő bőső, Benne fekszik az Úr Jézus...* Jusztina látta, hogy odabent nem hajlanak a fülek a hideg énekre, a Paradicsom történetét félbehagyta, és egy csalódott *Dicsértessék-et!* nyögött ki magából, mert az illem megkívánta, hogy áldás kívántassék a házra akkor is, ha a Messiásnak nem nyílik meg az ajtó. Jézus idén is fájni fog, s Jusztina tarisznyájában idén is több lesz a hópehely, mint az alumínium bani...

Florin *hegyet hágott, lőtőt lépett* mégis örökké lemaradt. Nem volt lábbelije, Szeverin csizmáját cipelte, legtöbbet kézbe, lába minduntalan kicsúszott belőle. Éneket nem tudott, az Üdvözlégy Máriából idézgetett, foghíjas dallamocskát fújt hozzá, hogy énekek tetsződjék. Az ő napja hamar beszürkült, sietnie kellett haza, Szeverin bátyja várta a csizmát. Nem bánta, hogy fillérek koldulása helyett a kályha melegében várja, hogy valaki hozzájuk is elvigye Jézuskát. Mert ez történik ma is szenteste: az emberek hozzák-viszik egymás között a faluban a hírt, hogy Jézus, akire a világ várt: megszületett. Éneken, köszöntésben, szentképen, alamizsna formájában... Sietősen, futva, elhullajtva egy-egy morzsát belőle.

Ilyen ez a világ, s benne a karácsony. Szokásvilág inkább, mint valóság, és nem egészen hit, inkább istenfélelem. Úgy van itt Jézus, mint harmadik napon a kereszten: a helye van meg. Hiányzik.

Igaz, egyik esztendőben az éjféle misét követő körmeneten igazságot tett az Isten a két hegy lába között, azaz Magyarfaluban botorkáló népével. Hogy a csendőrség vagy a bosszús decemberi hóvihár állta útját a papnak, azt immár kideríteni nem lehet, de tény, hogy azon az éjszakán a filiára nem érkezett meg. A baj nem tetszett keserűnek, a nép szokva volt a litániázáshoz, ha minden szentet megidézett, a